

*The V4 Humanities Education for the Climate.
Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]*

Zmena klímy sa ma netýka?

PRACOVNÝ LIST

 Cvičenie č. 1 Čo hovoria odborníci?

Porovnajzte svoje vysvetlenie pojmu *klimatická zmena* s jeho kontextovými definíciami odborníkov. Svoje zistenia zapíšte do tabuľky.

Kontextová definícia č. 1 „Ak hovoríme o globálnych zmenách klímy, myslíme tým celosvetový priemer teploty vzduchu, celosvetový úhrn zrážok, úhrn výparu. Všetko to boli zmeny klímy prirodzeného charakteru. Ale aj regionálne zmeny klímy môžu byť prirodzeného charakteru. Môže ísť o trend, kolísanie a väčšie odchýlky od dlhodobých normálov. Pod pojmom globálne otepľovanie rozumieme teraz iba človekom zapríčinenú zmenu v klimatickom režime Zeme“ (Lapin 2008).

Kontextová definícia č. 2 „Teraz hovoríme o globálnom otepľovaní alebo o klimatickej zmene preto, že sa začal meniť pomerne rýchlo globálny priemer teploty vzduchu. Začala rásť, pričom príčina nie je ani v Slnku, ani v cirkulácii oceánov, a ani v sopečných erupciách, ani v jave El Niño La Niña. Teraz dokonca slnečné žiarenie klesá, napriek tomu priemerná teplota stúpa. [...] príčina je predovšetkým v koncentrácii skleníkových plynov v atmosfére. [...] Pre nás fyzikov je to úplne jasné, čím viac skleníkových plynov je v atmosfére, tým viac sa zadržiava energia tepelného vyžarovania Zeme, ohrieva sa atmosféra, a vracia toto žiarenie späť, tým sa zvyšuje prízemná teplota“ (Lapin 2008).

Znaky laického vysvetlenia	Znaky definície

*The V4 Humanities Education for the Climate.
 Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]*

Cvičenie č. 2 Prirad'ovanie odborných výrazov k ich významom

Správne prirad'te termíny a odborné výrazy z predchádzajúcich definícií k ich významom.

1. priemer	A. vzťahujúci sa na istú oblasť sveta, oblastný, krajový
2. úhrn zrážok	B. nestálosť, premenlivosť niečoho
3. úhrn výparu	C. nedodržanie, odchýlenie (sa), odklon od normálnej hodnoty
4. regionálny	D. stredná hodnota niekoľkých údajov
5. kolísanie	E. vrstva vody zo spadnutých a z usadených zrážok, ktorá by sa na vodorovnom povrchu vytvorila bez vyparovania, vsiaknutia a odtoku
6. odchýlka od normálu	F. množstvo vyparenej vody za určitý čas
7. globálne otepľovanie	G. výbuch sopky
8. cirkulácia	H. forma slnečnej energie dopadajúca na Zem, ktorá sa skladá z tepelnej a svetelnej energie
9. sopečná erupcia	I. dlhodobé otepľovanie klimatického systému Zeme, ktoré sa pozoruje od predindustriálneho obdobia
10. slnečné žiarenie	J. obsah, miera látky v zmesi alebo v roztoku, hustota
11. koncentrácia	K. pohyb niečoho s návratom do pôvodného stavu
12. skleníkové plyny	L. spôsob prenosu tepla tepelným žiarením
13. tepelné vyžarovanie	M. hodnota teploty vzduchu zaznamenaná tesne nad zemským povrchom
14. prízemná teplota	N. plyny, ktoré sa vyskytujú v atmosfére Zeme a pohlcujú (absorbujú) infračervené žiarenie

 Cvičenie č. 3 Ako odborníci definujú klimatickú zmenu?

Porovnajte definície z cvičenia č. 1. Do tabuľky zapíšte rovnaké/významovo blízke a odlišné kľúčové slová použité na vysvetlenie pojmu *klimatická zmena*.

Rovnaké kľúčové slová	Odišné kľúčové slová
<i>priemer teploty vzduchu</i>	<i>úhrn zrážok</i>

*The V4 Humanities Education for the Climate.
Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]*

--	--

Cvičenie č. 4 Text

Prečítajte si krátky text o zmene klímy. Podčiarknuté výrazy nahraďte synonymami uvedenými pod textom.

Zmena klímy sa stáva každodennou súčasťou a otázkou našej existencie, hoci ju stále podvedome či vedome odmietame. Momentálne stojíme na prahu závažných zmien a krízy v životnom prostredí. Zastaviť katastrofické scenáre môžeme len pri dokonalom poznaní minulosti, a hlavne realistickým hodnotením modelov budúcnosti. S istotou môžeme povedať, že za ostatných 60 – 70 rokov sme spustili veľmi nebezpečnú hru, ktorá nám však prebieha pred očami veľmi, veľmi pomaly. To, že si neuvedomujeme alebo nevieme pochopiť vážnosť krízy poháňanej silami planéty, možno považovať za najväčšiu hrozbu. Áno, z globálneho hľadiska a v mierke jednej generácie človeka sú zmeny pomalé, postupné, neviditeľné, ale pre našu planétu sú nepredstaviteľné a rýchle. Možno až ďalšia generácia bude pripravená na pochopenie nových súvislostí, neprirodzeného príbehu či chaosu, ktorý sme vniesli do prirodzených procesov. Osobne sa obávam, že na udržateľný „rozvoj“ už bude príliš neskoro a príde k zmene nezvratnej.

história, celosvetový, bytie, významný, zmätok, ohrozenie, určite, pokolenie, rozsah

Cvičenie č. 5 Čo je pravda a čo klamstvo?

Určte, či sú nasledujúce tvrdenia pravdivé alebo nepravdivé. Nepravdivé tvrdenia nahraďte na základe textu z predchádzajúceho cvičenia pravdivými.

1. Zmena klímy nemá vplyv na našu existenciu.

.....

*The V4 Humanities Education for the Climate.
Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]*

2. Zmenu klímy všetci prijímame ako fakt.

.....
.....

3. Kríza v životnom prostredí sa ešte nezačala.

.....
.....

4. Na zastavenie katastrofických scenárov stačí poznať súčasný stav klímy a životného prostredia.

.....
.....

5. Dopady poškodzovania životného prostredia sa z pohľadu života človeka prejavujú veľmi rýchlo.

.....
.....

6. Najväčšou hrozbou je naša nevedomosť.

.....
.....

7. Ľudia vniesli do prirodzených procesov v prírodnom prostredí harmóniu.

.....
.....

8. Udržateľný rozvoj je stále možný.

.....
.....

*The V4 Humanities Education for the Climate.
Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]*

Cvičenie č. 6 Frazeologizmy

Vysvetlite frazeologizmy *zatvárat' oči pred/nad niečím* alebo *zakrývat' si oči pred niečím*

Použite ich v diskusii o klimatickej zmene.

